VYPRÁVĚNÍ Z VINYLOVÉHO VĚKU

Historie české gramofonové desky

Radek Diestler

Paseka

Vyprávění z vinylového věku

Vyšlo také v tištěné verzi

Radek Diestler

Vyprávění z vinylového věku – e-kniha
Copyright © Paseka, 2026

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

VYPRÁVĚNÍ Z VINYLOVÉHO VĚKU

RADEK DIESTLER

VYPRÁVĚNÍ Z VINYLOVÉHO VĚKU

HISTORIE ČESKÉ GRAMOFONOVÉ DESKY

PASEKA

Copyright © Radek Diestler, 2025

ISBN v tištěné verzi 978-80-7637-584-0
ISBN e-knihy 978-80-7637-701-1 (1. zveřejnění, 2026) (epub)
ISBN e-knihy 978-80-7637-702-8 (1. zveřejnění, 2026) (mobi)
ISBN e-knihy 978-80-7637-703-5 (1. zveřejnění, 2026) (ePDF)

OBSAH

LETOS TO BUDE ČTYŘICET LET… —— 13

1. **BÁJNÁ VYPRÁVĚNÍ STARCŮ & HODNOVĚRNÁ PODÁNÍ OČITÝCH SVĚDKŮ —— 23**

KDYŽ VINYL PŘICHÁZÍ
ANEB VELEJEMNÁ DRÁŽKA VÍTĚZÍ
(vyprávění téměř detektivní) —— 24

JAK JSME SE VYPOŘÁDALI S BIG BEATEM
(vyprávění o malých žánrech
s velkým významem) —— 42

STŮL PRO TŘI
(vyprávění z dějin gramoprůmyslu) —— 58

KLÍČ K URČOVÁNÍ EDIC
(vyprávění, které příliš vyprávění nenabízí…) —— 75

POTKAL JSEM HO NA PERŠTÝNĚ
(vyprávění „ze života klubových
přívrženců“) —— 95

AŽ VYJDE KOCOUR
(vyprávění o licenčních deskách) —— 108

ZABAL TU DESKU
(vyprávění o obrazech) —— 137

2. OBYČEJNÉ ŽIVOTY
(s gramofonovou deskou) —— 161

ČERNÁ MAGIE
(vyprávění o rituálech) —— 162

KAM PRO NĚ
(vyprávění z imaginárního Západu) —— 175

ELPÍČKA NA VLNÁCH
(vyprávění o prvním odhmotnění hudby) —— 202

DNES VEČER VE SKLADU PNEUMATIK
(vyprávění o gramodesce
jako divadelní rekvizitě) —— 217

3. A PŘECE SE TOČÍ! —— 225

SMRT VINYLU
(vyprávění z konce časů) —— 226

NÁVRAT JEMNÉ DRÁŽKY
ANEB DLOUHÝ STÍN VINYLOVÉHO VĚKU
(vyprávění o vinylovém obrození) —— 240

PODĚKOVÁNÍ —— 253

PŘÍLOHA:

ANKETY O NEJLEPŠÍ ČESKOU DESKU —— 256

POJMOVNÍK —— 266

POZNÁMKY —— 271

ZDROJE —— 337

MAPA PRODEJEN V ČSR —— 341

REJSTŘÍK —— 342

LETOS TO BUDE ČTYŘICET LET…

„Nyní tedy jest na tobě, Timaie, abys mluvil, začínaje příslušným vzýváním bohů.“

Platón: Timaios

V roce 1985 se v mém životě odehrálo několik důležitých věcí. Tak například: zahájil jsem svou krátkou, leč intenzivní kariéru komparsisty v dokumentárním i hraném filmu. Zlomil jsem svůj odpor vůči hořčici. Ačkoli to tak nevypadá, obě události měly společného jmenovatele, jímž byla československá spartakiáda. Stal jsem se též agilním, leč nepříliš perspektivním levým křídlem celku starších žáků TJ Sokol Křimice (čtrnáct soutěžních zápasů v městském přeboru žactva, dva góly). A tak dále.

Ale co hlavně. V roce 1985 rodiče opatřili naši osvobozenou domácnost gramorádiem Tesla 1037 A-Moderato. Důvodem asi byla potřeba pořídit si lepší a výkonnější aparát než stolní rádio Tesla Bonny, z nějž se u nás do té doby hudba poslouchala (i když na nás by, jak vyplyne z následujícího, více než „poslouchala“ pasovalo slovo „přijímala“). Pravda, tu a tam se z výklenku v sektorové stěně Radikál

z n. p. Interier Praha vyňal i věkovitý cívkový magnetofon Tesla B 444 lux super: těch šest nebo kolik pásků, jimiž jsme disponovali, jsem znal nazpaměť. Když si to zpětně promítám, ty pásky, to byl vlastně základ mé posluchačské výbavy. Protože se na ně nahrávalo spíše náhodně z rádia nebo z televize, vznikla strašlivá směs, v níž se „Maid Of Orleans" od novoromantiků Orchestral Manoeuvres in the Dark mísila se Zelenáči (hned několik velmi povedených kousků v čele s Vyčítalovou smrtící parodií na ikonický kus starýho Vody „Řidič, ten tvrdej chleba má", v níž Johnny W. ukázal, jak drtivá zbraň může být jeho mocné ráčkování) nebo belgický punkovec a jednohitový zázrak Plastic Bertrand s neuvěřitelnou písní v dechovkovém umca umca rytmu z jakési silvestrovské estrády, v níž hlavní hrdina obcuje v lůně přírody s paní nadlesní, zatímco její submisivní a pravděpodobně i vyšinutý manžel se tomu všemu směje v ústraní. Občas se stalo, že kus písničky chyběl – jak jsem byl po letech překvapen, že taková „Hey Jude" je dvakrát delší, než jak jsem ji znal z dětství.

Z předešlého vyplývá, že hudba v naší rodině nehrála velkou roli. A to, že se nové rádio koupilo i s gramofonem, si doma po všech těch letech interpretujeme spíš jako náhodu. Prostě zrovna v Elektru na náměstí Republiky bylo k mání.

A takto jsem – v podstatě náhodou a až docela pozdě – vstoupil do vinylového věku. A než jsem si odkroutil základní poznávací kolečka, „zkušební dobu" a „vstupní pohovory", tato éra skončila.

Má sbírka, vytvářená v letech 1985–1993, byla chudičká. A nejen z hlediska dnešních konzumentů hudby na jedno až dvě kliknutí. Díky darům a nákupům z kapesného jsem se

dostal k maximálně dvaceti LP deskám a několika singlům a EP: ze zážitků s nimi žiji dodnes.

Pak ale existovaly desky, které jsem si koupit nemohl, protože prostě nebyly. V kapitole „Černá magie" hovořím o důležitosti osob, které zápůjčkou desky nebo možností společného poslechu posunou mladého adepta do vyšší úrovně zasvěcení. Naštěstí jsem na pár takových narazil docela brzy, a v některých případech se jednalo o naprosto formativní zážitky.

Stejně důležitý pak byl pro mne objev hudebního oddělení Státní vědecké knihovny v mém rodném městě. Jeho popis najdete v kapitole „Až vyjde Kocour", i když zrovna deska, které se říkalo Kocour (a o té zase více v kapitole „Zabal tu hudbu"), v tamní nabídce nebyla. Trávil jsem tam po škole celá odpoledne, někdy i dvakrát týdně: a některé desky, které mám dnes doma, jsem poprvé nasál tam, s nedozírnými následky. (Jestli chcete konkrétní příklady, pak sem s nimi: *Hard Rain* a „Zippo album" od Dylana, *Perfect Strangers* od Párplů. Chápu, že tím nikoho neoslním, ale jak při jedné příležitosti správně napsal kolega Ondřej Bezr, o kvalitě mateřského mléka se nediskutuje.)

Spousta věcí, o kterých tu píšu, skončila s příchodem devadesátých let a všemi těmi zásadními změnami, které přinesla. Omezení v rozšiřování sbírky padla, i peněz bylo víc. Jenže už jsem je rval do kazet, často nahraných z CD. A pak přišly hudební časopisy, půjčovny CD a CD bazary, sbírky kolegů a přátel…

Závěrečný akord sbírky přinesly výprodeje, které přišly s koncem vinylového věku. Rabovat prodejny Globusu a Popronu byla radost, navrch cenově přístupná, leč

poněkud hořkosladká: už jsem si ty desky skoro nepouštěl. Doba přála jiným záznamovým médiím a domácí Moderato jednoho krásného dne skončilo ve sběrném dvoře. Též je možné, že ho můj mladší bratr následně rozložil na prvočinitele, buduje svou pověst génia schopného opravit či postavit jakýkoli gramofon či magnetofon, na který si vzpomenete.

A pak jsem někdy na začátku nového tisíciletí směstnal elpíčka a singly do krabice a odvezl je do depozitáře čerstvě založeného Popmusea, míně, že jim tam bude dobře. Myslel jsem si, že dál to bude jako v té písni ze zlatého fondu české country, v níž Michal Tučný pěje, „že dětem líčí babička / jak vypadala elpíčka", a že jim prodloužíme život tím, že z nich uděláme exponáty na našich výstavách.

A tak by to i skončilo, kdyby nenastaly děje popsané v kapitole „Návrat velejemné drážky". Jednoho dne v roce 2018 dorazil vinylový revival i do naší pražské domácnosti. Junior si přál gramofon. A geniální bratr mu ho postavil (pár hodin práce a tisícovka za komponenty, říká) a přihodil několik LP do základu…

… takže jsem se brzy přistihl, že zatímco junior působí mimo domov, vetřu se mu do pokoje a zase provádím staré prostocviky s deskami a přenoskou, obezřetně sledován naší kočkou, zkoumající, jestli ta věc, do které se vkládají jiné placaté věci, není něco proti kočkám. A ačkoli jsem daleko toho častovat okolí tvrzením, že teprve s vinylovou deskou si hudbu opravdu užiješ (a podobnými snobsko-pozérskými figurami, které, žel, vinylový revival provázejí), velmi rychle jsem uvykl starým potěšením. A desky z depozitáře se opět začaly stěhovat domů (už ale ne natrvalo) a k nim

začaly přibývat nové přírůstky. Není jich mnoho, ale jsou. Ostatně teď, právě když dopisuji tuto partii, jasně slyším od juniora z pokoje *Rakety do Ruska* bratří Ramonovců, dovezené před měsícem z vinylshopu v Seville, kde tatín s mamá pobývali na svatební cestě po pětadvaceti letech.

Nabídka napsat knihu o „nejdůležitějších věcech života s deskami" mi tedy přišla mimořádně vhod. Obav, jestli krátký autentický prožitek vinylového věku nesnižuje mou kvalifikaci k jejímu vytvoření, jsem se brzy zbavil. Tady je.

Praha, květen 2025

P. S.: Některého čtenáře možná zaujala informace o mé krátké, leč intenzivní kariéře komparsisty v dokumentárním i hraném filmu, a pročesav databáze *Filmový přehled* a spol., nenašel jsem o ní jediné zmínky. Není divu. V podstatě žádná není. Akorát se krátce mihnu ve zpravodajském šotu z krajského kola Československé spartakiády 1985, když na začátku skladby pro starší žactvo vybíháme z brány borců Štruncova stadionu v Plzni, dnes DOOSAN Areny. O rok později jsem byl co čerstvý gymnazista nahnán na plzeňské náměstí Republiky, kde jsme měli vytvářet kompars v závěrečné masové scéně filmu *Discopříběh*. Obávám se ale, že nejsem ani jedna z těch teček v grand finale největší oslavy kalhot mrkváčů a barevných trvalých v dějinách české kinematografie. Umělci totiž měli zpoždění, a tak před zaplněné náměstí nastoupil Michal David, aby ukrátil publiku čekání. Dnešní disident měl ale smůlu: od toalet u bufetu Fénix jej rafinovaně uráželi několik chuligánů z okruhu plzeňské závadové mládeže, možná i těch, kteří o rok později vyjádřili svůj postoj k populárovi na slavném Mírovém

koncertu Olofa Palmeho pomocí gumové atrapy granátu (znám je osobně, budu se muset zeptat). Než filmový štáb přestal tonout v tvůrčí nejistotě, vzala nemalá část auditoria dráhu, já mezi nimi. Iniciátorem úniku byl jeden z kolegů, který pravil, že „má doma nový elpíčko Acceptů a že je to lepší než poslouchat tuhle sračku". (Accept – německá speed metalová skupina, dodnes existující. Mezi pubescenty v mém okruhu byla oblíbená skrze kazetovou kopii jejich alba *Fast As A Shark*, v jehož úvodu zní jakási lidová melodie s motivem vhodným pro sborové hulákání na Oktoberfestu. Naše dětská fantazie ji interpretovala jako „pochod wehrmachtu, kvůli kterýmu je ta deska zakázaná". Inkriminované album, na jehož poslech jsme zdrhli z placu, byla nejspíš jejich tehdejší novinka *Russian Roulette*.)

Čímž jsme se zase dostali zpět k vinylovému věku – a takto i k meritu věci.

(Něco jako) předmluva

Scéna první:

Rodinný domek takové normální rodinky. Někde na Západě, ale kdybychom trochu přestavěli kulisy, mohla by se scéna odehrávat i v socialistickém Československu.

Nuže: do domku (paneláku, šumperáku) vstoupí adolescent v „triku s obrázkem". Proplíží se kolem kuchyně s rodiči: matka ho ani nezaznamená, tatík jen letmo vzhlédne od novin. Kluk zrychlí a do svého podkrovního pokoje (neplatí pro paneláky, platí pro šumperáky) bere schody po dvou. V pokojíku je gauč, knihovnička, plakáty na zdech, víc zatím nevidíme. Kluk si sedne na gauč a z tašky přes rameno vyndá gramodesku. Elpíčko. Sloupne celofánovou

fólii, do které je zatavený jeho obal. Vytáhne desku, osvobodí ji z vnitřního papírového obalu. Čichne k ní. Pomalu a opatrně ji položí na talíř. Hlavu opatří sluchátky. Deska se roztočí, vidíme přenosku, která na ni dopadne, stejně jako kluka, který se skácí na gauč a začíná se ztrácet v jiném vesmíru. „Objevování hudby, to bylo tehdy všechno," říká voiceover.

Scéna druhá:
Jiný pokoj, v něm dva dospělí lidé opačného pohlaví. Muž bere do ruky LP desku a upřeně si prohlíží portréty tvůrců na vnitřním obalu. Žena si zatím vezme náčiní, známé mezi přáteli ušlechtilých travin jako bong, a mimo záběr si dopřeje mocného šluka. Muž tak vzápětí učiní také, zatímco žena pokládá na talíř gramofonu desku vyňatou z vnitřního obalu, který muž před chvílí tak zaujatě studoval. Zdá se, že si nejsou jistí, jestli zvolili dobře. Ale hudba je postupně dostává a hněte k obrazu svému.

Ronnie James Dio byl rockový zpěvák, malý vzrůstem, velký zásluhami o svůj žánr. Upřímně řečeno, v éře Charli XCX, Zary Larsson či Billie Eilish vás odkazování na něj odhalí tak leda jako beznadějného popkulturního troglodyta. Ale v životopisném dokumentu *Dreamers Never Die*, který je mu věnován, jsou k vidění výše uvedené výjevy. A jsou tak přesné a pravdivé, že nemohu odolat, abych je nepoužil jako ouverturu svých vyprávění z vinylového věku.

Asi bych měl nejdřív vysvětlit, co si představuji pod pojmem vinylový věk. Zjednodušeně řečeno: je to doba, kdy vinylová deska byla vůdčím nebo významným hudebním nosičem, konzervou na hudbu, chcete-li. Možná by se

hodilo víc pracovat s českým ekvivalentem termínu „album era“: jenže ten termín je gumový, až to hezké není, nesnadno se na zdejší podmínky adaptuje a ve zdejším prostředí se stejně příliš nepoužívá. Zatímco jak si ukážeme, příchod vinylového věku na československý gramotrh můžeme určit v podstatě na den a jeho konec zhruba na rok.

Je to možná s podivem, ale ke gramofonovým deskám a jejich roli v historii české, ale i světové hudby u nás dosud mnoho knih nevyšlo. Paradoxně jsou na tom lépe standardní desky, předchůdkyně vinylových. Důvodů je několik, ty nejdůležitější podle mého dva. Za prvé, je to uzavřená kapitola. Za druhé, standardní desky měly svého Gabriela Gössela. Ojedinělý zjev sběratele a historika – naturščika, oslňujícího hloubkou svého ponoru do tématu, šíří svých znalostí, ale zároveň schopností předat to všechno přístupnou formou veškerenstvu.

K historii vinylových desek u nás existuje několikero knih. Jsou ale buď spíše dokumentem doby (Lochmanova *Gramofonová deska*, dvě kolektivní práce *ABC diskofila* a *ABC pro diskofily*), nebo se věnují pouze určité výseči tématu. Možná nejcelistvěji to téma zpracoval filmový dokument *Vinyl* z roku 2023. Ale filmový dokument není kniha. Především: filmový dokument bude vždy povrchnější, což si člověk nejlíp ověří, když si obě disciplíny vyzkouší.

Když vám tedy milostivý osud postaví do cesty muže z Paseky, představí vám svůj nápad na „knížku o vinylové kultuře“ a vy mu na něj kývnete, můžete si zmíněná díla vzít jako pomůcku, ale ne vzor. A smířit se s tím, že na své literární stavbě bude sám sobě projektantem i zedníkem, instalatérem a malířem pokojů.

Nechtěl jsem psát dějiny Gramofonových závodů Loděnice. Ty svůj pomník kovu trvalejší už mají, a pěkně těžký.* Nechtěl jsem se ani omezovat na dějiny gramoprůmyslu v Čechách v průběhu vinylového věku. Na druhou stranu se mi zdálo nemožné zpracovat takové téma a vyhnout se archivu Supraphonu, největší a dlouhá léta jediné gramofonové firmy v téhle zemi. Ten archiv je bohatý, byť dochovaný jen zčásti a ne zcela zpracovaný. Ale co jsem tam našel, bylo natolik inspirativní, že to hodně ovlivnilo i konečnou podobu knihy. Je třeba ale na druhou stranu dodat – a opravdu to není výmluva –, že se jednalo spíš o „průzkum bojem" a údaje a závěry, které uvádím, mohou být při dalším zpracovávání archivních fondů Supraphonu revidovány.

Vyprávění z vinylového věku ale není žádnou pramennou studií. Důležité je pro mne vyprávění, byť podložené zdroji. Proto jsem se snažil své objevy a poznatky vyvážit postřehy a zkušenostmi těch pamětníků a protagonistů, se kterými jsem paralelně vedl rozhovory. Protože jejich „uživatelský" úhel pohledu vám písemné dokumenty zprostředkují jen velmi kuse. Jejich role měla být původně výraznější, obávám se ale, že bych jich musel oslovit desítky, ne-li stovky, aby vytvořili dostatečně reprezentativní vzorek narátorů různého data narození, různých míst původu atd. Proto také v souvislosti s nimi mluvím o postřezích a zkušenostech, ne vzpomínkách.

Slovo vyprávění je důležité. Mohl bych na to, co jsem k tématu sesbíral, přiložit nějakou vhodně volenou (čti

---

* Kniha Miroslava Čepického *Gramofonka*, rok vydání 2021, hmotnost poctivých 2500 g.

momentálně módní nebo momentálně fedrovanou) sociologickou, kulturologickou nebo kulturně antropologickou šablonu. Svůj text důkladně obouchat citáty ze zahraničních autorit, aby bylo vidět, jak jsem v obraze. Adorno sem, Hebdige tam, frankfurtská škola vlevo, birminghamská vpravo! Takové počínání je samozřejmě legitimní, zvláště když píšete o době, z níž nemáte autentický prožitek. Výsledek působí chytře, zástupové možná žasnou nad vaší učeností, akademičtí mandaríni vás možná na chvíli poctí pozorností. Ale ze smělých konceptů trčí jejich konstrukce jak větrná elektrárna z pláně centrálního Krušnohoří a výsledné texty bývají většinou prkenné, suché, bez chuti a bez zápachu.

A vinylové desky byly a pořád jsou natolik srdeční záležitostí, že si zaslouží, aby o nich bylo psáno od srdce. A navíc: v poloze někde mezi mírně akademickým badatelem na jedné straně a okouzleným vypravěčem příběhů na té druhé se cítím nejlíp.

V následujících vyprávěních občas zabrousím do oblasti hudby vážné, ale většinou se pohybuji v oblasti, která se v edičních plánech Supraphonu označovala jako „malé hudební žánry". Možná mi bude vyčiněno za nevyváženost. Ale člověk má dělat to, na co má sílu, snad mi Pavel Kosatík tu výpůjčku z titulu svého životopisu Olgy Havlové odpustí. A psát o tom, co zná. Přesto se vážné hudbě ve svých vyprávěních nevyhýbám: jak ostatně uvidíme hned v první kapitole, ani to nejde.

A protože už mám pocit, že jsem slíbil vyprávění, a zatím od něj spíš zdržuji, přistupme k němu.

1.
BÁJNÁ VYPRÁVĚNÍ STARCŮ

&

HODNOVĚRNÁ PODÁNÍ OČITÝCH SVĚDKŮ

KDYŽ VINYL PŘICHÁZÍ ANEB VELEJEMNÁ DRÁŽKA VÍTĚZÍ

(vyprávění téměř detektivní)

„Desky z vinylových pryskyřic mají nesporné výhody a stále více vytlačují desky šelakové. Nejsou křehké, naopak, jsou při normálním použití prakticky nerozbitné. (...) Jsou odolnější proti poškrábání, poskytují věrnou reprodukci hlasu i hudby a mají ze všech desek nejmenší povrchový šum."

Adolf Lochman: Gramofonová deska, 1955

Otázka na začátek: Existuje nějaký rok nula vinylového věku?

Odpověď je prostá: Co rok? Den!

Na pátek 18. června 1948 (často uváděné datum 21. června je chybné) svolali nejvyšší představitelé gramofonové firmy Columbia Records v New Yorku tiskovou konferenci. V hotelu Waldorf Astoria předstoupil před novináře – krom jiných hlavounů – předseda správní rady gramofonového koncernu Mr. Eduard Wallerstein a představil jim budoucnost gramofonového průmyslu.

Sám možná cítil zadostiučinění. Už na počátku třicátých let, tehdy ještě jako pracovník konkurenčního podniku RCA Victor, se pokoušel rozlousknout zásadní oříšek,

který gramofonový průmysl řešil prakticky od začátku. Jak dostat na gramofonovou desku větší časový úsek zvukového záznamu? A jak docílit větší odolnosti vůči pádům a nárazům?

Dlouhá cesta k cíli není předmětem našeho zájmu. Konstatujme jen, že rozhodujícím krokem k počátku vinylového věku byl objev mikrodrážky (u nás se na úsvitu vinylového věku používal termín velejemná drážka), ke kterému tým vývojářů Columbie vedený Peterem Goldmarkem dospěl v roce 1947. Jako by tu zapadl poslední kámen do skládačky.[1]

Součástí tiskovky byla i přehrávka ukázkových nosičů nové éry. Otázka, co na ní vlastně znělo, nedá spát badatelům ani po tři čtvrtě století. Stejně jako věčný problém „která dlouhohrající deska byla první?" Nabízela by se snadná odpověď: Tak se podívejte do dobové inzerce Columbie v americkém týdeníku *Billboard* z léta 1948 a potom do katalogu firmy na rok 1949! Ano, uděláme to, ale předem prozraďme, že naše otázka zůstane nezodpovězená. Z kusých svědectví účastníků oněch dějů totiž vyplývá, že Columbia si první várku prvních LP desek připravovala s předstihem, aby měla po zjevení sv. Eduarda co vrhnout na trh.

Pokud se hodláme řídit katalogovým číslem, byla apoštolem nové éry zvukového záznamu a gramoprůmyslu nahrávka *Koncertu pro housle a orchestr, op. 64,* Felixe Mendelssohna-Bartholdyho v podání tehdy velepopulárního houslisty Nathana Milsteina a Newyorské filharmonie s dirigentem Brunem Walterem. Nás Čechy možná potěší, že v základní sadě máme svého zástupce: pod katalogovými čísly Ml 4022 a 4023 se skvějí nahrávky *Koncertu pro violoncello h moll* a *„Novosvětské"* Antonína Dvořáka provedené

Filadelfským symfonickým orchestrem. První popovou vinylovou deskou bylo LP *The Voice Of Frank Sinatra* ze stejné várky.

Zmíněný katalog Columbie na rok 1949 uvádí novinku na trh sebejistým, až mírně nabubřelým tónem: „Nová revoluční deska Columbia Long Playing (LP) Microgroove Record přehraje až 45 minut hudby na jedné dvanáctipalcové desce, což je přibližně šestkrát více hudby než na běžných šelakových deskách. Po více než desetileté přípravě se nyní největší světové symfonie, koncerty, symfonické básně a komorní hudba nacházejí celé na jedné desce. K dispozici jsou také svižné kolekce lehčí hudby a populárních písní předních umělců. LP desky jsou vyrobeny z *vinylitu,* nerozbitného materiálu, který vám kromě prodloužené doby přehrávání poskytne pevné disky a zvuk bez šumu. Každá LP deska se skládá z desítek mikroskopicky jemných drážek, schopných zachytit i ty nejjemnější nuance zvuku nebo nejvelkolepější fortissima.

Desky Columbia Long Playing (LP) Microgroove reprodukují kompletní provedení nahraných děl se skutečně dechberoucí čistotou a věrností. Nahrávky […] tak nabízejí zcela nový svět hudebního požitku – bezkonkurenční provedení krásné hudby, skvěle reprodukované, a to za překvapivě nízké ceny.“[2]

Český dlouhohrající desky, ty jsou taky hezký!

Nyní se vraťme zpátky na starý kontinent, až do jeho srdce. Příběh, který otevřel tuto kapitolu, byl znám i v Československu, byť mírně řečeno v modifikované verzi. V roce 1955

vydalo nakladatelství Práce knihu Adolfa Lochmana *Gramofonová deska*. Kniha je to pozoruhodná, byť, jak se pěkně česky říká, poplatná době.

Autor uznává prvenství „laboratoří společnosti Columbia" a dodává, že „konečně byla uskutečněna věc, která ukazuje novou cestu a která otvírá novou éru gramofonové hudby". Aby ale nedělal z imperialistů takové génie, poukazuje na pokusy pracovníků RCA Victor v roce 1931 a pokračuje: „Velké americké koncerny začaly dlouhohrající desky vyrábět teprve roku 1948, tedy za 18 let. Srovnejme si, jak to vypadalo u nás. O pokusech na západě jsme se do konce války nedozvěděli. A přece za dvě léta našli jsme vyhovující hmotu a za další dvě léta jsme ji zdokonalili tak, že se vyrovná deskám ze západu.[3] Sovětské desky nové výroby předčí kvalitou materiálu i naše desky." Pozoruhodná je ozvěna onoho památného dne v hotelu Waldorf Astoria. „To, že se Američanům podařilo vyřešit výrobu gramofonových desek s jemnou drážkou, neznamená, že by se mohly hned vyrábět masově. Proto americká firma Columbia dala vystrojit asi stu novinářů hostinu a předvedla jim svou novinku. A novináři ji přijali kupodivu chladně. V té době se však hrála velmi úspěšná revue: vstupenky na ni dosahovaly závratných cen. Toho Columbia využila a okamžitě vydala melodie z této revue na dlouhohrajících deskách, a tak jim zajistila úspěch."[4]

Jsem v pokušení přidat ještě několik povedených ukázek, kterými se hemží zejména pozoruhodná kapitola o gramofonovém průmyslu. Tím bych ale odbíhal od tématu. Závazně slibuji, že se k Lochmanovu opusu v příhodnou chvíli vrátím.

Je totiž nejvyšší čas vylíčit, jak se vinylové desky usadily a prosadily v Československu a co všechno se muselo stát, aby jemná drážka zvítězila a vytlačila standardní desky na gramofonový výminek.

Na začátek si lze položit stejnou otázku jako v úvodu kapitoly: Existuje nějaký rok nula vinylového věku v českých zemích, o Slovensku nemluvě? Nebo nedejbože den?

Odpověď na otázku je zpočátku sporná a nejasná. Vydavatelství Supraphon v historické časové ose na svém webu udává dvě možná data: 20. duben a 9. říjen 1951. Ke druhému z nich praví vysvětlivka „Supraphon [...] vydává první malou sérii vinylových LP desek. Jedná se o trojalbum s nahrávkou *Mé vlasti*." Jestli se první datum týká pořízení nahrávky a druhé jejího vydání, není zřejmé.

Na počátku padesátých let minulého století využívaly Gramofonové závody, jejichž součástí předchůdce dnešního Supraphonu byl, služeb lisovny v Loděnici u Berouna. Co říkají „anály loděnické" o událostech v šeru dávných věků? Vezměme si k ruce knihu Miroslava Čepického *Gramofonka* z roku 2021, monumentální pomník loděnických závodů.[5] Počátek vinylového věku je v ní líčen následovně: „V roce 1951 začali s výrobou nové hmoty – směsi kopolymeru vinylchloridu-vinylacetátu, sazí, stearanu olovnatého, vosku a dalších látek – určené k lisování dlouhohrajících desek. [...] Nový lisovací materiál umožnil zmenšení velikosti drážky, díky čemuž se podařilo natáhnout délku nahrávky a vyrábět první elpíčka. Podnik měl vlastní recepturu na výrobu hmoty, kterou průběžně vylepšoval na základě zkušeností z výroby i výsledků výzkumu. V roce 1953 se začaly lisovat první dlouhohrající desky, nejdříve

o průměru 25 cm […] většina prvních československých dlouhohrajících desek byla s vážnou hudbou a směřovala do zahraničí."

Nejprve 1951, teď 1953. Něco nám tu drhne. Zkusme se tedy přiblížit k popisovaným dějům a nahlédnout do dobového tisku, který by k tématu měl co říci. Nemáme sice příliš na vybranou, ale slovy evangelia: hledejte a naleznete, tlučte, a bude vám otevřeno.

Budiž ovšem řečeno, že i při textech psaných s relativně malým odstupem můžeme narazit na zavádějící informace. Časopis *Zaměstnanec v tisku* byl oborovým listem pracovníků polygrafického průmyslu a u příležitosti desátého výročí vzniku znárodněného gramoprůmyslu v něm vyšel velký bilanční text o historii Gramofonových závodů.[6] Zde se píše, že „v květnu 1950 se chemikům Gramofonových závodů podařilo vypracovat pro výrobu gramofonové hmoty recepturu, která byla již bez šelaku […]. Revolučního obratu bylo dosaženo koncem roku 1952, kdy se podařilo vyrobit první československou dlouhohrající desku."

Badatel by si myslel, že je pokoseno a může se jít věnovat nějaké smysluplnější činnosti. Ale pak mu to nedá, protože si říká, že vyrobit je jedna věc a dát na trh druhá. A že nemůže opominout ještě jednu periodickou tiskovinu z oněch časů. A to *Hudební rozhledy*, jediný oficiální hudební časopis v Československu první poloviny padesátých let.

Co hledáme, najdeme v jednom z říjnových čísel roku 1953, ve společnosti článků s všeříkajícími názvy typu „Člověk – to zní hrdě", „Za bojovnou hudební kritiku", „V boji za pokrokové umění" nebo „Za vyšší politickou, ideovou a odbornou úroveň Hudebních rozhledů". Autorem

hledaného textu je Jaroslav Šeda, tehdy umělecký ředitel Gramofonových závodů, v nepříliš vzdálené budoucnosti ředitel n. p. Supraphon a postava, se kterou se v této knize budeme potkávat prakticky neustále. Jeho úvod hovoří jasně: „Československý národní podnik Gramofonové závody uvedl 1. září t. r. na tuzemský trh československou dlouho hrající[7] desku a dlouho hrající přístroje." Zbytek obsáhlého textu představuje výhody nového typu nosiče – v mnoha ohledech prakticky totožnými slovy jako před pěti lety propagační materiály Columbie – a jakýsi ediční plán na následující rok.

Konec je dojemný. „Jestliže jste dočetli až sem, musím vám poděkovat za trpělivost. Československá dlouho hrající deska je na světě, a tak se nedivte, že vám toho chceme o ní hodně povědět a že jsme žhaví nedočkavostí, co jí řeknete."[8]

Jinou cestou, jak se kýženého data domoci, je ponor do zápisů z porad vedení Gramofonových závodů. Je zajímavé, že dlouho tam o dlouhohrající desce nepadne ani slovo. Až 20. června 1953 píše pracovník odbytového oddělení Havelka svým šéfům: „Vzhledem k plnění plánu prodeje nelze odkládat uvedení dlouhohrajících desek a třírychlostních gramofonů na tuzemský trh. Den zahájení prodeje navrhujeme po dohodě s našimi partnery 1. září 1953 s platností pro všechny maloobchodní prodejny […]." Podle dokumentu bylo vylisováno 136 631 kusů desek, do konce prázdnin chtěli zvednout jejich počet na 145 000.

Další porady se mimo jiné zaobíraly propagačními aktivitami. Ty počítaly s plakátovým výlepem, články v tisku, rozhlasovými pořady, šoty ve filmovém týdeníku i ve zbrusu novém médiu budoucnosti – televizi, která v tu dobu

vysílala právě čtyři měsíce. Jedna z „PR akcí" působí celkem zábavně. „Vysloven souhlas uspořádat konferenci s hlavními redakcemi denních listů. Výdaje s tím spojené budou činit asi 300,– Kčs." Hostinu jako v USA za to asi nepořídili, ale doufejme, že aspoň na chlebíčky došlo.[9]

A která byla ta první, otáže se možná zvídavý čtenář. Odpověď není jednoznačná. Pokud ale vezmeme k ruce náš nejstarší katalog dlouhohrajících desek, první místo v soupisu má album *Operní předehry* (Verdiho *Sicilské nešpory* a Bizetova *Carmen* v podání České filharmonie plus *Armida*, resp. *Dimitrij* Antonína Dvořáka v provedení orchestru Národního divadla), objednací číslo 1001 C. „Snímky uvedené v tomto seznamu vycházejí postupně," dodává poznámka v tiráži. Což sice nemusí znamenat „v tomto pořadí", ale může.[10]

„Vyjasnění lze očekávati průběhem roku 1957/58"

Jednou z oblíbených rétorických figur období, ve kterém se pohybujeme, je kombinace pýchy a sebekritičnosti. V projevech představitelů a jazyce hromadných sdělovacích prostředků (termín média byl tehdy rezervován leda tak spiritismu a dalším projevům tmářství typickým pro období úpadkového kapitalismu) se obvykle vyjadřovaly takto: „Dosáhli jsme, soudruzi, značných úspěchů. Ale zároveň, soudruzi, nemůžeme zavírat oči nad některými nedostatky, které ovšem, soudruzi, překonáme zvýšeným úsilím všech složek našeho pracujícího lidu."

Na první léta vinylového věku u nás to padne jako ulité. Výroba dlouhohrajících desek se zdárně rozběhla: Za rok

1953 417 000 kusů, o rok později 665 000, v pětapadesátém 771 000. Jenže čísla vylisovaných desek jsou jedna věc a jejich kvalita druhá. A ta se ukázala být kamenem úrazu.

„Sériová výroba LP desek byla zahájena počátkem roku 1953 nejen bez zkušeností, ale bez dostatečné a kvalitní surovinové základny. […] Už tehdy stanovená technologie a podle ní zahájená sériová výroba neodpovídala světové úrovni a zahraniční výroba měla v tomto oboru značný náskok. […] V prvé polovině roku 1954, tedy nedlouho potom, co naše desky byly exportovány, začaly se objevovat reklamace ze zahraničí na zvýšený poruchový šum a praskot našich LP desek."

Toto alarmující sdělení jste si nemohli přečíst v žádné oficiálně vydávané tiskovině. Jednalo se o interní materiál Gramofonových závodů pro kolegium ministerstva spotřebního průmyslu, součást „důvodové zprávy k jednání o opatřeních ve výrobě dlouhohrajících desek a magnetofonových pásků" odeslané ministerským činovníkům v září 1956. Je sice poněkud pozdní, ale dobře dokumentuje průběh odhalení velkého maléru, jeho příčiny a průvodní jevy.

Jakmile nastane velký malér, bývá dobrým českým zvykem a) přehlížet problém, jestli čirou náhodou nevyhnije sám od sebe, b) hledat příčiny všude jinde než tam, kde opravdu jsou. Zdá se, že se tak dělo i v našem případě. Po celý čtyřiapadesátý rok převládalo uspokojení nad skutečností, že Československo zvládlo vývoj a start výroby dlouhohrajících desek v celém táboře míru jako první, a i když technická úroveň desek (zejména jejich až neúnosný šum, praskot a zkreslení hudby) byla předmětem kritiky, pořád jsme si mohli posloužit velmi příznivým ohlasem na jejich

úroveň uměleckou: už dr. Šeda ve zmíněném článku vyzdvihoval frenetickou recenzi anglického časopisu *High Fidelity* na LP s nahrávkou Dvořákových *Slovanských tanců* (Česká filharmonie, dirigent Václav Talich), která hlásala, „že bude léta stát jako vzor". Detail, že recenzovaná deska vyšla u amerického labelu Urania a byla vylisována v říši zla, jevil se jako nejdrobnější z drobných.

Na jaře 1955 už zjevně nebylo možné neblahý stav ignorovat. V srpnu vznikla v Gramofonových závodech zpráva VÚZORT (Výzkumného ústavu zvukové, obrazové a reprodukční techniky). Je trochu technická, ale stojí za ocitování. „Naše výroba laboruje těžce s tím, že československé chemické závody nevyrábí provozně kopolymery. Receptura naší dlouhohrající desky je postavena na polyvinylchloridu, který oproti kopolymerům potřebuje podstatně vyšší teplotu k plastifikaci [...], aby bylo zpracování ulehčeno a přizpůsobeno stávajícímu zařízení, je třeba do PVC přidávat další složky jako polyvinylacetát a kumaronovou pryskyřici, které ovšem vlastnosti PVC degradují. Vyrobená deska je oproti zahraničním deskám rozbitelnější a obehratelnější. Další závadou v naší výrobě je zastaralé tepelné zpracování [...], kde jen velmi obtížně lze dodržet i předepsané technologické teploty a časy, rovněž těžko lze zabrániti znečištění [...]. Kapitalistické státy uvedly v posledních letech na trh dlouhohrající desky stříkané z polystyrenu. Tento nový způsob znamená v tomto oboru velký převrat [...] desky z této výroby jsou průhledné a lze je vyrábět v nejrůznějších barevných tónech. Tento pracovní způsob se v ČSR zatím vůbec neprovádí. VÚZORT zahájil v tomto roce výzkumné práce na tomto poli."

Zpráva zřetelně vyvolala v Gramofonových závodech značná pnutí. Pěknou ukázku nálad panujících po jejím zjevení poskytuje zpráva ředitele oddělení galvanoplastiky Štrébla podnikovému řediteli Harnachovi z konce září 1955. Štrébl ji začal rezolutně: „že dle dnešního stavu vývoje neměla dlouhohrající deska přijít do výroby, nebudu dokazovat." V tomto duchu pak pokračuje i nadále.

Ale dobrá. Problém byl odhalen a žádal řešení, čím rychlejší, tím lepší. Ale jak na to? Další oblíbenou rétorickou figurou té doby bylo „poučit se z velkých zkušeností sovětských soudruhů" a poučení v zemi Sovětů bylo prezentováno jako univerzální všelék na všechny neduhy budování socialismu. Jenže i když byla úroveň gramodesek v SSSR vnímána československou optikou v typickém duchu dobrý – lepší – nejlepší – sovětský, pracovníci Gramofonových závodů se do aplikace zkušeností ze Sajuzu příliš nehrnuli. A to jak co se týče výrobních metod, tak především lisovací hmoty, jejíž (ne)kvalita se čím dál tím víc ukazovala jako hlavní kámen úrazu. Nám již známý galvanoplastik Ing. Štrébl v jednom z dochovaných přípisů poťouchle upozorňoval na skutečnost, že k němu v roce 1951 přijel z Moskvy jistý Ing. Archipov a zpátky do matičky bělokamenné odjechal bohatší o kompletní dokumentaci k provozu páně Štréblova oddělení.

Na podzim 1955 se pracovníci Gramofonových závodů odhodlali k herezi nejtvrdšího kalibru a navrhli navázat kontakt za účelem získání materiálů, potažmo know-how u zlého imperialisty. Informační vakuum – veškeré znalosti o vývoji na Západě se podle stížností zaměstnanců GZ redukovaly na několik starých čísel odborných časopisů –

bylo konečně také vnímáno jako jedna z příčin vážných problémů. Výsledky šetření, jak to na Západě chodí (dnešnímu pozorovateli se jeví jako jakási svépomocná forma průmyslové špionáže), shrnula zpráva Václava Fridricha a Ferdinanda Lucka z listopadu 1955 s názvem *Technická dokumentace o zahraniční výrobě gramofonových desek*.

Krom požadavku na studijní cestu do NSR důrazně apelovali na dovoz hmoty ze stejných zdrojů, byť jen pro kratší překlenovací období. „Je známo, že jednou z příčin – a to dosti podstatnou – nevyhovující jakosti gramofonových desek je dnes používaná hmota. Vývoj nové hmoty kopolymerové je sice – alespoň v prvním stadiu – skončen, avšak není dokonale ověřen a výroba výchozí suroviny se teprve zavádí. Z toho důvodu [...] nelze počítat se zavedením kvalitnější hmoty v roce 1956. [...] Aby se překlenulo toto období ověření a přechodu na novou hmotu a umožnil export desek, které vlivem nedostatečné jakosti silně trpí, bylo by nutno zajistit exportní výrobu v roce 1956 dovozem kvalitní hmoty ze zahraničí." Vrcholem byla závěrečná partie. „Při studiu dokumentace se zcela jasně jeví skutečnost, že postavení a prvotřídní pověsti, které si získala západoněmecká výroba dlouhohrajících desek – v tomto případě firma Deutsche Grammophon Gesselschaft (DGG) –, bylo dosaženo rozsáhlou modernizací výrobního zařízení a zavedením moderní technologie a kontrolních metod... To je cesta, kterou musí nastoupit i naše Gramofonové závody, neboť pokud se vyrábí na zastaralém zařízení, s nedokonalou měřicí a kontrolní technikou a z nevyhovujících surovin, nelze zaručit výrobu skutečně kvalitních a soutěže schopných dlouhohrajících desek..." V prosinci 1955

vyrazil Ing. Harnach do Dánska: poznatky, se kterými přijel, položily základy opravného hnutí.

Jeden by měl pocit, že teď už snad nestojí nápravě nic v cestě, a když se ruka k ruce vine, tak se LP podaří. Jenže ještě v květnu 1956 konstatuje bohužel nepodepsaný dokument nazvaný Gramofonová deska na světovém trhu, že „český gramofonový průmysl nemá v dohledné době předpoklady, aby dal zahraničnímu obchodu k disposici dlouhohrající gramofonové desky v kvalitě odpovídající světovému standardu". Dokument je to vůbec pozoruhodný, neboť je pravděpodobně první seriózní úvahou o tom, jak LP deska poznamená gramofonový průmysl, a o jejích perspektivách coby vývozního artiklu. Hezké je i srovnání, že vývozní hodnota sedmi set LP desek se rovná vývozní hodnotě jednoho osobního automobilu značky Škoda Spartak: s tímto argumentem se pak setkáváme i v dalších dokumentech v průběhu námi sledované kauzy.

V červnu 1956 si k jednomu stolu sedly delegace Gramofonových závodů, PZO Artia a ministerstva zahraničního obchodu. A začalo praní špinavého prádla. „Ačkoli zodpovědní zástupci GZ i ministerstva kultury ujišťují řadu měsíců ministra zahr. obchodu, že situace v kvalitě dlouhohrajících desek je vyřešena, skutečnost ukazuje, že problémy jsou takového rázu, že v zásadě vyřešeny nebyly a [...] řešení si vyžádá ještě určitého času."[11] Problém s vhodnou lisovací hmotou se posunul alespoň ke zkouškám materiálu. Z protokolu výrobně-technické porady v Gramofonových závodech 26. 6. 1956 vyplývá, že velkou brzdou celého procesu bylo prověřování, jestli by se opravdu nedal použít materiál tuzemské provenience vyrobený v Novácích

(i když dosavadní testy tomu rozhodně nenapovídaly), nebo hmotu nakoupit v Jugoslávii, s níž po zažehnání roztržky Tito–Stalin už mohli mluvit i v moskevských satelitech. V této souvislosti stojí za zmínku, že kopolymery z NSR se normálně dovážely do Maďarska i do Polska, o Jugoslávii nemluvě.

V červenci proběhly zkoušky materiálu jak tuzemského, tak ze SSSR a NDR, a konečně i dvou vzorků západoněmecké provenience. V prvním kole pohořela československá hmota, posléze vykázaly zásadní mouchy i vzorky tábora míru. Vše ukazovalo na ten proklatý materiál z NSR. Přesto bylo na poradě na ministerstvu spotřebního průmyslu 24. července 1956 konstatováno, že „Gramofonové závody ve svém vývoji dlouhohrajících desek jdou správnou cestou, kterou mají ověřenu všemi návštěvami [...] v zahraničí. Galvanoplastika v Loděnici má vysokou úroveň a po menších úpravách lze říci, že bude jednou z největších galvanoplastik na světě [zde si pravda jeden z čtenářů rukopisu udělal otazník, pozn. aut.]. Ve výrobě gramofonové hmoty je nutno se orientovat stejným směrem, jako činí západní výrobci, a to nevyrábět desky z PVC, nýbrž využívat suspensních kopolymerů."

Na podzim se věci hnuly žádoucím směrem, ačkoli zpráva z poloviny prosince 1956 upozorňuje, že i v následujících letech bude materiálová základna výroby LP desek stát na dovozu. „Dnešní stav je takový, že Gramofonové závody n. p. se souhlasem ministerstva chemie spolupracují přímo s Chemickými závody n. p. Nováky [...] dosavadní výsledky jsou však negativní [...] vyjasnění lze očekávati průběhem roku 1957/58." Ještě ale nebylo vyhráno. Jak píše Miroslav

Čepický v knize *Gramofonka*, „na konci padesátých let zakázaly nadřízené orgány dovoz surovin potřebných k výrobě gramofonové lisovací hmoty a nařídily výrobu výhradně z domácích kopolymerů značky Chemton. Ředitel podniku Vlastimil Harnach vznesl požadavek na využití spolehlivé francouzské suroviny, jejž zdůvodňoval především nerovnoměrnými dodávkami ze strany národního podniku Chemko se sídlem v obci Strážské, zhruba sedmdesát kilometrů východně od slovenských Košic. Ministerstvo chemického a spotřebního průmyslu preventivně zajistilo francouzský kopolymer jako pojistnou zásobu pro případ nepředvídané poruchy v dodávkách a kvalitě tuzemských kopolymerů."

Souběžně s materiálovým osamostatněním probíhala i modernizace loděnických provozů a bolestný proces vzniku československé vinylové desky nabral kurs směrem sice k opožděnému, ale úspěšnému happyendu. Od roku 1956 počet vylisovaných standardních desek prudce klesal a k 30. 9. 1962 byla jejich výroba definitivně zastavena. Jemná drážka zvítězila.

P. S.: Podivuhodný případ Ing. Vltavského

V našem špalíčku příběhů z počátků vinylového věku zbývá dovyprávět ještě jeden. Nejdřív se vrátíme ke knize Adolfa Lochmana *Gramofonová deska*. Lochman v ní mimo jiné píše o československém příspěvku k vývoji světového gramoprůmyslu. Nese se v nejlepší tradici ság o tom, jak Češi na něco přišli, a svět nejenže to nedocenil, ale ještě jim plody jejich intelektuálního úsilí ukradl.

„Průkopníkem myšlenky stříkat gramofonové desky je Čech, Ing. Vladimír Vltavský," vece Lochman, „který vyrobil stříkací methodou polystyrenovou desku už v roce 1942 a podal k tomu několik patentových přihlášek, dal si tuto metodu patentovat i v cizině. Všechny tyto patenty byly pro náš průmysl bez užitku, protože o ně nikdo neprojevil zájem. Ing. Vltavský navrhoval stříkání z polystyrenu, polyvinylchloridů a fenoplastů. Přestal se však o tento problém zajímat, třebaže za okupace Československé republiky projevovali Němci o jeho methodu veliký zájem. Že tento zájem neutichá ani po ukončené válce, dokazují pokusy konané pod patronací Deutsche Grammophon Gesellschaft m. b. H., která je opět pod americkou kontrolou." A na závěr: „I když se v kapitalistických státech používá stříkací methody stále častěji, je nesporné, že to byla naše česká myšlenka, které bylo využito kapitalistickými monopolními koncerny," končí Ing. Lochman a poctivý, česky smýšlející čtenář už pro slzy hněvu nad tou nepravostí nevidí na text.

Postava takového vizionáře, o němž pozdější literatura prakticky mlčí, mne pochopitelně zaujala a snažil jsem se o ní dozvědět co nejvíc. Celý příběh jako by vypadl z kdysi velmi populární knihy *Vyprávění o ruských vynálezcích a objevitelích*. (Pro mladší ročníky: dnes již zapomenuté dílo snažící se ukázat, že vše důležité pro technický i jiný pokrok lidstva vzniklo na Rusi. Vydání z roku 1954 je sehnatelné po antikvariátech, je ale dost drahé. Reprint z roku 1994, vydaný pod názvem *Encyklopedie ruského prvenství*, vyjde podstatně levněji.) Laskavý čtenář si tedy jistě dovede představit, s jakým nadšením jsem v archivu Supraphonu přivítal objev fasciklu nadepsaného „Ing. Vltavský": připadal jsem

si jako Alexandre Dumas starší, když v Královské knihovně narazil na foliant „Paměti hraběte de la Fère" (a jak všichni milovníci *Tří mušketýrů* vědí, na dvacáté straně našel jméno Athos, na sedmadvacáté Porthos a na jednatřicáté Aramis).

Jak už to ale bývá, z neznámého génia se občas vyklube něco úplně jiného, než očekáváte. Ing. Vltavský pracoval ve VÚZORT. Na konci roku 1954 byl „zapůjčen" do Loděnice, aby v rámci opravného hnutí přispěl ke zkvalitnění procesu lisování gramodesek. Už v květnu ale přišly na jeho původní pracoviště stížnosti, že se soudruh inženýr chová jako „svéhlavička vynálezcem". V říjnu 1955 Vltavský pronesl na aktivu ministerstva kultury příspěvek, který vyvolal mnoho pobouřených reakcí. „Všichni čekali věcné a konkrétní návrhy směřující ke zlepšení kvality dlouhohrajících desek," psal o pár dní později hlavní inženýr GZ Václav Fridrich řediteli Harnachovi. „Bohužel místo věcného předávání svých poznatků nastoupil s. Ing. Vltavský cestu prosazování ničím nepodložených osobních domněnek."

Zatímco v Loděnici probíhala takováto dramata všedního dne, chrlil Vltavský zlepšovací návrhy slibující vyřešit problémy dlouhohrajících desek jedním vrzem. Jak vypovídá zpráva výrobního ředitele GZ J. Křivánka sekretariátu ministerstva kultury z března 1956, podal jich celkem pětadvacet. Neuspěl ani jeden. Bylo mu tedy umožněno provést zkušební lisování desek podle jeho návrhu. Zkoušky, které proběhly v tehdejším provozu VÚZORT na pražské Balabence, skončily však ve Vltavského neprospěch. Zhrzený vynálezce poslal následně dopis prezidentovi republiky, aby si postěžoval na ústrky, jimž byl vystaven. Dopis se bohužel nedochoval – lze jej ale zrekonstruovat podle

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázku z knihy Vyprávění z vinylového věku **.**
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.